

Сучасні тенденції навчання у процесі вивчення краєзнавчого матеріалу

У статті розглянуто інформаційний Web-проект «Педагогічне краєзнавство», який забезпечує підвищення ефективності освітнього процесу вищої школи. Обґрунтовано необхідність створення джерельної бази з педагогічного краєзнавства, визначено довідково-пошуковий апарат Інтернет-сайтів за даною тематикою.

В статье рассматривается информационный Web-проект «Педагогическое краеведение», который обеспечивает повышение эффективности образовательного процесса высшей школы. Обоснована необходимость создания общедоступной базы краеведческого ресурса, определен справочно-поисковый аппарат Интернет-сайтов по данной тематике.

In the article an informative web-project is considered the «Pedagogical study» of a particular region, which provides the increase of efficiency of educational process of higher school. Grounded necessity of creation of a spring base from the pedagogical study of a particular region, certainly certificate searching vehicle of Internetsites after this subject.

Свідомість особистості базується на міцних історичних знаннях, переконаності в єдності цілей та завдань по утвердженню, передачі світогляду, духовних потреб та інтересів прийдешнім поколінням. Саме в освітянській сфері гартується нова генерація української інтелігенції, ядро національної інтелектуальної еліти. Учитель — центральна фігура нашої школи, суттєвий агент соціалізації, спроможний забезпечити учням відносно

стабільну систему уявлень, норм, моральних, естетичних, патріотичних цінностей у соціокультурному просторі. Йому довірено найцінніше – дітей, їх виховання, всебічний та гармонійний розвиток. Через нього здійснюється соціалізація, передача досвіду старших поколінь молодшим. Краєзнавчі знання є невичерпним джерелом досвіду, яке, скільки б з нього не черпали, не міліє.

Ми підтримуємо твердження Лихачев Д.С., що краєзнавство - це всебічне вивчення певної частини країни, міста або села, інших поселень [4, 32].

Вивченням краєзнавства займаються як місцеві жителі, для яких територія, на якій вони проживають вважається рідним краєм; так і спеціалісти, які обмежуються профільними знаннями про край (архітектори, біологи, етнографи, історики, екологи та ін). І, лише педагогічне краєзнавство покликане обійняти та інтегрувати усі ці знання в єдине ціле з метою навчання, виховання та освіти.

Загальновідомо, що кожна галузь науки може розраховувати на значні успіхи лише при умові використання результатів попередніх розробок і досягнень. Аналіз краєзнавчої діяльності Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, Уманського державного педагогічного університету дозволяє стверджувати, що підготовка майбутніх фахівців засобами педагогічного краєзнавства лише до певної міри відповідає сучасним вимогам.

Зокрема, у процесі виконання студентами самостійної пошукової роботи у повній мірі не задіюється уся база творчих розробок попередніх курсів. Прослідковується дублювання, нашарування ідентичної інформації у краєзнавчих звітах студентів, відсутній елемент творчості і новизни.

Саме тому, з метою накопичення, систематизування, збереження, не повторення краєзнавчого матеріалу, ми вирішили створити таку базу даних, яка б розкривала кожне село, місто, чи просто куточок рідної землі у всій

палітрі педагогічного усвідомлення.

Було створено сайт, який називається «Педагогічне краєзнавство», розміщений у веб-просторі мережі Інтернет за адресою <http://kraeznavstvo.at.ua/>. Його основне призначення:

- розвиток навиків самостійної дослідницької діяльності;
- підвищення рівня знань студентів;
- виховання вчителя-патріота, здатного організувати відповідну роботу у своїй школі;
- популяризація краєзнавчих матеріалів;
- необмежений доступ до джерельної бази з соціалізуючою, пізнавальною, навчально-виховною, і практичною метою як студентів, так і вчителів різного профілю.

В основу проекту було покладено багатоаспектну історію, в основному Черкаського краю, з його особливостями, регіональною специфікою і традиціями. Наш край вніс помітний вклад у становлення, розбудову і захист української державності, в духовне життя суспільства.

Сайт «Педагогічне краєзнавство» — це сайт довідкового характеру, наповнення якого здійснюється спільними зусиллями великої кількості учасників. У процесі краєзнавчих пошуків планується зібрати педагогічні, історичні, топографічні, економічні, географічні, біологічні відомості про наш край. Матеріал сайту представлений навчальними відеофільмами, фотографіями, аудіо- та відеозаписами виступами науковців, очевидців подій, творчими роботами студентів і т.д.

Найбільше матеріалів буде зібрано по Черкаській області. Адже, переважна більшість студентів Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини з сіл Черкаської області.

Розділ Черкаська область включає райони: Городищенський, Драбівський, Жашківський, Звенигородський, Золотоніський, Кам'янський, Канівський, Катеринопільський, Корсунь-Шевченківський, Лисянський, Маньківський, Монастирищенський, Смілянський, Тальнівський, Уманський,

Христинівський, Черкаський, Чигиринський, Чорнобаївський, Шполянський.
У свою чергу, район ділиться на села.

Індивідуальне контрольне завдання студента – всебічний краєзнавчий опис свого села.

Збірка практичного доробку майбутніх вчителів постійно поповнюється і має включати: особливості духовної і матеріальної культури нашого краю, традиції, родинний уклад, громада й громадське життя, звичаї і вірування, житло, харчування, одяг, праця, знаряддя виробництва, народне мистецтво, фольклор, а також інформація про усталені норми людського співжиття: звичаєве право, мораль, етикет, народні знання, засоби народного виховання, народної медицини, опис природи, історії та культури рідного краю.

Розділи сайту укладено за хронологічно-тематичним принципом. Найбільші теми об'єднано у відповідні розділи та підрозділи, що забезпечує зручний доступ до матеріалів. Використання гіпертекстового подання інформаційних даних дає змогу в одному документі розміщувати текстові та мультимедійні дані. Після кожної теми можна поспілкуватися, зробити коментар, висловити поради, а також додати свої краєзнавчі дослідження.

Під час роботи над проектом студенти вчаться працювати у групі, допомагати та підтримувати один одного, відшукувати інформацію з різних джерел, оформляти матеріал та презентувати свої краєзнавчі дослідження як у своєму колективі, так і на різних науково-практичних конференціях, порівнювати свій власний рівень володіння краєзнавчими знаннями та відзначати досягнення інших.

Місцевість, де народився або проживає студент визначає як характер обраних завдань, так і методику їх виконання. На початковому етапі майбутні вчителі ознайомлюються з науковою організацією праці, з різноманітною довідковою літературою і раціональними прийомами її використання, методичними рекомендаціями про те, як треба підбирати, опрацьовувати та відтворювати підібрану інформацію у електронному

вигляді. На наступному етапі навчання велику увагу слід приділяти напрацюванню навичок роботи з бібліографічними покажчиками, реферативними та науковими журналами, методиці складання бібліографії з теми, що досліджується, анотуванню та реферуванню.

Організація роботи здійснюється за планом:

1. Вибір теми проекту з обов'язковим урахуванням актуальності, зацікавленості студента та практичного використання результатів.
2. Складання списку джерел інформації (книжки, періодика, веб-сайти).
3. Формування груп, визначення лідерів, оголошення теми та мети проекту, обговорення плану роботи.
4. Періодичний контроль та короткий звіт представників груп про виконаний обсяг роботи.
5. Попередні консультації груп з викладачем, підготовка до презентації.
6. Презентація та захист проекту.
7. Оголошення підсумків та їх обговорення.

Так як індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) студентів передбачає безпосередній контакт між студентом та викладачем, необхідно створити такий соціально-психологічний клімат, аби студент за необхідності мав змогу вільно звертатися за консультацією до викладача.

Важливим видом самостійної роботи студентів ми вважаємо заняття в мультимедійному класі та з Інтернет-ресурсом, завдяки якому кожен студент може використати можливість проглянути краєзнавчі сайти, поспілкуватися з його користувачами, відвідати віртуальний музей.

Краєзнавчі розвідки у ресурсах мережі Інтернет представлені у такому вигляді:

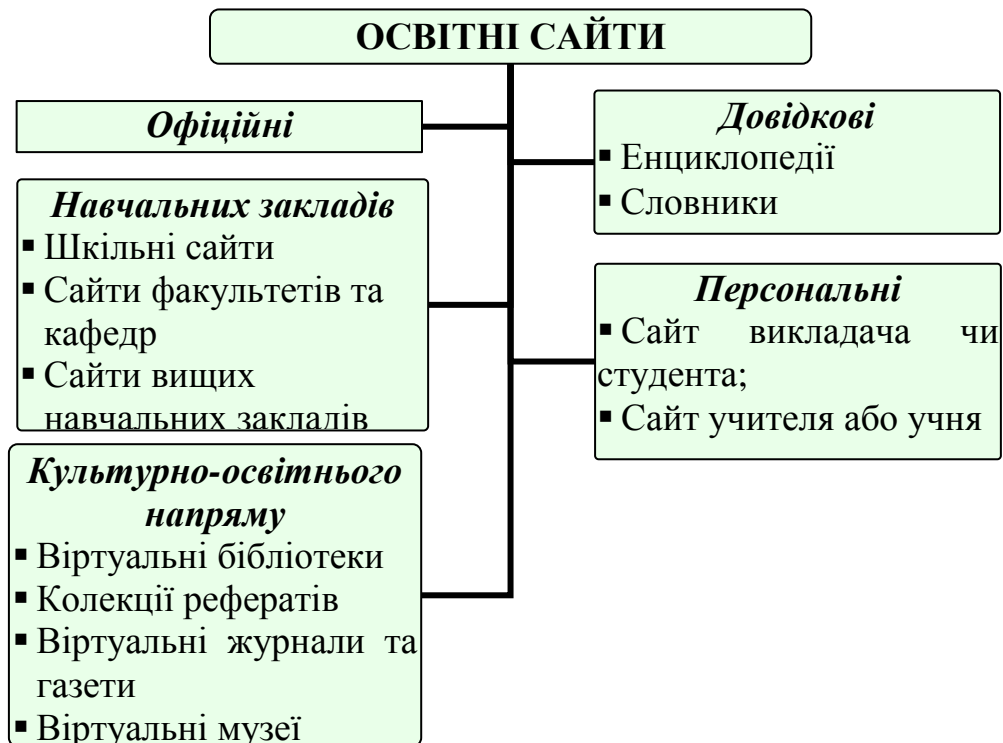

Рис.1. Тематичний поділ освітніх сайтів

Наведемо приклади освітніх сайтів з поданої тематичної класифікації.

Офіційні освітні сайти - це сайти органів управління. На них розміщені різноманітні урядові документи, нормативні акти, положення, закони. Прикладами таких сайтів можуть бути:

www.mon.gov.ua – офіційний сайт Міністерства освіти і науки України;

www.kmu.gov.ua – офіційний сайт органів виконавчої влади;

www.archives.gov.ua - офіційний сайт Державного комітету архівів України.

<http://www.vak.org.ua> - офіційний сайт Вищої атестаційної комісії України.

Сайти навчальних закладів:

▪ Шкільні сайти:

<http://www.rusalivka.narod.ru/> - загальноосвітня школа I-III ступенів с. Русалівка Маньківського району Черкаської області;

<http://www.budschool.org.ua/> - загальноосвітня школа I-III ступенів с.

Будище Черкаської районної ради Черкаської області;

<http://school2.hr.ck.ua/> - загальноосвітня школа I-III ступенів №2 м.Христинівки Черкаської області.

Сайти факультетів та кафедр:

<http://www.geo.univ.kiev.ua> – офіційний сайт географічного факультету КНУ імені Тараса Шевченка;

<http://geofak.org.ua> – природничо-географічний факультет Мелітопольського державного педагогічного університету.

▪ ***Сайти вищих навчальних закладів:***

www.npu.edu.ua – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова;

<http://www.univ.kiev.ua> – Київський національний університет імені Тараса Шевченка;

www.udpu.org.ua – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

САЙТИ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО НАПРЯМУ:

▪ ***Віртуальні бібліотеки:***

<http://ec.europa.eu> - європейська електронна бібліотека (Europeana— відкрита у листопаді 2008 року, вміщує 2 млн. оцифрованих об'єктів, до 2010 року кількість об'єктів має сягати 6—10 млн.);

www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім.В.І.Вернадського;

<http://litopys.org.ua> – проект електронної бібліотеки давньої української літератури. Бібліотека є добіркою електронних книг і текстів (літописи, хроніки та історичні документи, класичні твори української літератури IX-XVIII ст., монографії, концепції та ін.);

<http://www.library.edu-ua.net> – сайт науково-педагогічної бібліотеки імені В.О. Сухомлинського.

▪ ***Колекції рефератів:***

www.bagato-referativ.com.ua – україномовні реферати;

www.ukrreferat.com – сайт колекції рефератів.

▪ **Віртуальні журнали та газети:**

<http://io.nios.ru> - Електронна освітня газета "Интерактивное образование;

<http://www.personal-plus.net> – Всеукраїнський загальнополітичний освітянський тижневик «Персонал Плюс»;

<http://www.museum-ukraine.org.ua> – віртуальний журнал: «Музеї України»

▪ **Віртуальні музеї:**

<http://www.liaz-677.ru/> – віртуальний музей автобуса ЛАЗ;

<http://kaniv-museum.at.ua/> – Канівський віртуальний музей.

ДОВІДКОВІ САЙТИ:

▪ **Енциклопедії:**

<http://uk.wikipedia.org/wiki/> – відкрита україномовна вікі-енциклопедія;

<http://persons.com.ua/> - біографічний банк даних "Особистості" містить близько 60 000 біографій людей, що залишили слід у історії людства, а також додаткові дані, згруповані по розділам: власне біографія, посилання на Інтернет-джерела, зв'язки з іншими особистостями, додаткові текстові, графічні, аудіо- та відео матеріали.

www.floranimal.ru – florAnimal (flora - рослинний світ, та animal - тварини) - інформаційний ресурс, що дозволяє дізнатися якомога більше про різноманітні види тварин та рослин, їх приналежність до різних класів, родів та подвидів; виділити особливості їх існування, можливість нормального утримання в домашніх умовах і багато іншого.

▪ **Словники:**

<http://www.slovnyk.org.ua> – «Весна» - словник-перекладач. Кількість мов – 32;

<http://www.slovnyk.net/> – великий тлумачний словник сучасної української мови;

www.dictionary.fio.ru – російський педагогічний словник.

ПЕРСОНАЛЬНІ САЙТИ:

<http://kjuqik.mylivepage.ru> – краєзнавчий сайт Яценко Наталії, вчителя Олевської ЗОШ №2;

<http://andjusev.narod.ru> – сайт «Сибирское краеведение» Андюсева Бориса Єрмолаєвича, завідувача кафедрою сучасних технологій навчання Красноярського державного педагогічного університету ім. В.П. Астаф'єва, доцента кафедри Вітчизняної історії.

У Інтернеті існує величезна кількість веб-сайтів, які були створені для комерційних та адміністративних цілей, не пов'язаних з освітою, але їх можна використовувати у процесі педагогічного краєзнавства. Те, що ці сторінки у Веб-просторі неадаптовані, створені для індивідуальних життєвих потреб конкретної спільноти, робить їх ще кориснішими, оскільки вони надають можливість зануритися у світосприймання саме цієї групи користувачів. Запропонована класифікація буде корисною не лише студенту, а й вчителям, викладачам. Вона дозволяє обрати необхідний сайт і швидко здійснювати пошук освітніх веб-ресурсів.

Сьогоднішні студенти – це майбутнє нашої країни. Від їхньої краєзнавчої освіченості, переконаності у національному відродженні, залежить якою буде Україна через кілька десятиліть. Ось чому педагогічне краєзнавство не може розглядатись епізодично, воно має бути глибоко продуманим, систематичним, цілеспрямованим.

Створення єдиної джерельної бази, науково-методичного картографічного банку, який на основі колективно зібраних методичних і практичних інформаційних розвідок буде узгоджуватись і спрямовувати діяльність учасників навчального процесу в незвідану сторону краєзнавчих пошуків дозволить зберегти та примножити освітньо-культурне надбання нації і зробити його доступним сучасним і майбутнім користувачам.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року : затв. пост. Кабінету Міністрів України від від 10 черв. 2002 р. № 789 // Офіц. Вісн. України. — 2002. — № 5. — С. 4-6.

2. Дичківська І.М. Основи педагогічної інноватики: Навчальний посібник. - Рівне: РЛГУ, 2001. – 233 с.

3. Знаненко О. Інформаційний потенціал педагога Вища школа освіти України. -2002. - № 1. - С. 75-78.

4. Письма о добром и прекрасном. - М.: Наука, 1989. - 231 с.